

Katolicyzm i służba wojskowa - wyrok NSA 17XI92

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego — Ośrodek Zamiejscowy we Wrocławiu z dnia 17 listopada 1992 r. (SA/Wr 998/92)

[Przestrzeganie zasady równości wobec prawa oznacza stosowanie takich samych kryteriów prawnych wobec osób znajdujących się w analogicznej sytuacji faktycznej i prawnej. Tymczasem wyznawcy różnych kościołów znajdują się w odmiennej sytuacji ze względu na spełnianie — wynikających z rygorów doktrynalnych — prawnych przesłanek możliwości skierowania do służby zastępczej, a zróżnicowanie to nie zostało im przyznane, lecz jest rezultatem wyboru (aktu woli). Skoro nauki Kościoła rzymskokatolickiego nie sprzeciwiają się służbie wojskowej, a kanony wyznania „Świadków Jehowy” stwarzają nieprzewyżnione przeszkody w takiej służbie, to wyznawcy obu tych kościołów nie znajdują się w takiej samej sytuacji ze względu na stosowanie przepisów art. 189-199 ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Tekst jednolity: Dz. U. 1992 r. Nr 4 poz. 16).]

Naczelny Sąd Administracyjny — Ośrodek Zamiejscowy we Wrocławiu po rozpoznaniu sprawy ze skargi Grzegorza J. na decyzję Wojewódzkiej Komisji Poborowej w O. z dnia 23 czerwca 1992 r. nr 50-VI-5212-44/92 w przedmiocie odmowy skierowania do służby zastępczej — oddalił skargę.

Uzasadnienie

Przedmiotem skargi Grzegorza J. do Naczelnego Sądu Administracyjnego jest decyzja Wojewódzkiej Komisji Poborowej w O. z dnia 23 czerwca 1992 r. nr 50-VI-5212-44/92, utrzymująca w mocy decyzję Rejonowej Komisji Poborowej w B. z dnia 19 maja 1992 r. nr 4/92, odmawiającą skierowania poborowego do służby zastępczej. Według uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia powoływanie przez skarżącego zasad moralnych wpływających z religii katolickiej jest bezskuteczne, albowiem religia ta nie zabrania służby wojskowej, a inne motywy skarżącego nie zostały poparte jego „działalnością w ruchu pacyfistycznym”.

Skarżący nadal uzasadnia swój sprzeciw wobec służby wojskowej zasadami wyrobionymi „przez lata praktykowania religii rzymskokatolickiej”. Nie zgadza się z sugestiami, jakoby religia ta była „za zabijaniem i mordowaniem niewinnych ludzi”, chociaż przyznaje, że Kościół jest już traktowany w Polsce „jako siła polityczna”. Razi go lekceważący stosunek komisji poborowych do sprawy i dlatego prosi Sąd o „dokładne przeanalizowanie (jego) podania”.

Organ II instancji, odpowiadając na skargę, raz jeszcze podkreśla, że religia rzymskokatolicka nie zabrania służby wojskowej, co ostatecznie wyjaśnił list Sekretariatu Episkopatu Polski. Natomiast art. 189 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony przyznaje prawo do starania się o służbę zastępczą, pozostawiając decyzję w tej mierze komisjom poborowym.

Naczelny Sąd Administracyjny zważył, co następuje:

W myśl art. 196 kpa sąd administracyjny uprawniony jest do kontroli zaskarżonych decyzji jedynie w zakresie ich zgodności z prawem. W żadnej mierze sąd nie zastępuje organów administracji publicznej w załatwianiu spraw administracyjnych, a więc nie jest też władny ponownie „dokładnie przeanalizować podanie” i orzec o skierowaniu do służby zastępczej — jak tego oczekuje skarżący. Działając natomiast w granicach swojej właściwości, sąd ocenia, czy przy rozpatrywaniu tego podania nie doszło do naruszenia proceduralnych i materialnych przepisów mających zastosowanie w takiej sprawie. Uwzględnienie skargi — przybierające zresztą tylko postać kasacyjną — może nastąpić dopiero w przypadku dostrzeżenia naruszeń prawa określonych w art. 207 § 2-4 kpa.

W obowiązującym stanie prawnym nie znajdujemy dostatecznych podstaw do konstruowania obywatelskiego prawa uchylecia się od obowiązku pełnienia służby wojskowej przez wybór służby zastępczej. Zagadnienia związane z odbywaniem służby zastępczej zamiast zasadniczej służby wojskowej regulują przepisy art. 189-199 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Tekst jednolity: Dz. U. 1992 r. Nr 4 poz. 16). Statuują one prawną możliwość ubiegania się o przyznanie uprawnienia do realizacji obowiązku obrony w drodze odbycia służby zastępczej. Stosownie do ich brzmienia poborowi przeznaczeni do zasadniczej służby wojskowej, zasadniczej służby w obronie cywilnej lub przeszkolenia wojskowego, którzy nie korzystają z odroczenia służby wojskowej, mogą ze

względu na przekonania religijne lub wyznawane zasady moralne występować do rejonowej komisji poborowej z pisemnymi wnioskami o skierowanie ich do odbycia służby zastępczej (art. 189). Wniosek tej treści wymaga uzasadnienia, a do czasu podjęcia przez komisję poborową ostatecznego orzeczenia w sprawie takiego wniosku poborowego nie powołuje się do służby wojskowej (art. 190).

Jeżeli tak, to:

- konieczną przesłanką uzyskania skierowania do służby zastępczej są przekonania religijne lub wyznawane zasady moralne stojące na przeszkodzie odbyciu zasadniczej służby wojskowej lub innych jej form wymienionych w art. 189 ust. 1;
- postępowanie w takiej sprawie wszczyna jedynie pisemny wniosek, który musi być uzasadniony wystąpieniem powyższej przesłanki;
- podstawą skierowania jest ostateczne orzeczenie komisji poborowej uwzględniające powyższy wniosek poborowego.

Ustawodawca więc nie przewiduje skierowania do służby zastępczej jako prostego następstwa zgłoszonego przez poborowego żądania, opartego na oświadczeniu, że religijne przekonania bądź zasady moralne nie pozwalają mu na odbywanie zasadniczej służby wojskowej. Występując z takim wnioskiem, poborowy musi wykazać związek między swymi przekonaniem religijnymi albo wyznawanymi zasadami moralnymi a niemożliwością służby wojskowej bez sprzeniewierzenia się tym przekonaniom lub zasadom, sam wniosek zaś uzasadnić w taki sposób, aby doprowadzić do „pozytywnego rozstrzygnięcia” przez komisje poborowe (art. 191 ust. 1).

Oceniając zasadność wniosków zgłoszonych w trybie art. 189 ustawy i prawdziwość twierdzeń wnioskodawcy o jego przekonaniach religijnych, należy pamiętać, że wniosek taki zmierza do ograniczenia zakresu obowiązku prawnego. Obrona ojczyzny jest jednym z podstawowych obowiązków obywatelskich, a system obronności Polski zbudowany jest na fundamencie powszechnego obowiązku służby wojskowej (art. 92 Konstytucji oraz art. 1, 2 i 4). Ograniczenie zatem tego obowiązku przez wybór „zastępczej” formy jego spełnienia będzie dopuszczalne jedynie wówczas, gdy powstaje rzeczywisty konflikt pomiędzy obywatelską powinnością obrony państwa a obywatelskim prawem do wolności sumienia, wyznania i przekonań, a więc gdy odbywanie służby wojskowej pozostaje w oczywistej sprzeczności z wyznawanymi przekonaniem religijnymi lub zasadami moralnymi.

Uwzględniając scharakteryzowane wyżej warunki ubiegania się o skierowanie do służby zastępczej, w dotychczasowym orzecznictwie NSA przyjęto, że powoływanie się we wniosku na „przekonania religijne” wymaga bliższego określenia wyznawanego systemu religijnego (wyznania), wskazania jego kanonu (reguły), wykluczającego możliwość odbywania służby wojskowej, a w razie wątpliwości - także wykazania swoich rzeczywistych związków z tym wyznaniem (kościółem). Rzeczą wnioskodawcy bowiem jest przekonanie tych, którzy rozstrzygają o prawdziwości, trwałości i sile jego przekonań religijnych (wyrok z dnia 11 lutego 1991 r. SA/Wr 57/91).

Skarżący Grzegorz J. motywował swój sprzeciw wobec odbywania służby wojskowej niezgodnością obowiązków żołnierza ze „sposobem myślenia i postępowania”, który „został wyrobiony przez lata praktykowania religii rzymskokatolickiej”. Wypada zgodzić się z komisjami poborowymi, że taka argumentacja nie może być uznana za dostateczne uzasadnienie wniosku o skierowanie do służby zastępczej, skoro rzeczywiście brak jest doktrynalnych przeszkód w pełnieniu służby wojskowej przez chrześcijanina obrządku rzymskokatolickiego. Znana tradycyjnej teologii moralnej koncepcja „wojny sprawiedliwej” została potwierdzona w dokumentach II Soboru Watykańskiego, głoszących naukę, według której: „ci wszakże, którzy sprawie ojczyzny oddani służą w wojsku, niech uważają siebie za sługi bezpieczeństwa i wolności narodów. Jeżeli bowiem to zadanie właściwie spełniają, naprawdę przyczyniają się do utrwalenia pokoju” (Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes” nr 79). Tezie stawianej przez skarżącego przeczy także cała praktyka udziału Kościoła rzymskokatolickiego w procesie wychowania i życiu duchowym żołnierza Wojska Polskiego. Organizacja Ordynariatu Polowego oraz powszechnie znane spotkanie Papieża z 30-tysięczną grupą oficerów i żołnierzy WP w dniu 2 czerwca 1991 r. wyklucza możliwość „rażącej sprzeczności” pomiędzy rygorami wiary a zasadami moralnymi, jakimi kształtowane jest zachowanie żołnierza tej armii. Warto przytoczyć wypowiedziane podczas tego spotkania słowa Biskupa Polowego, według którego w wojsku naszym „następuje powrót do źródeł Bożej wiary i przenikniętych chrześcijańskim duchem polskich tradycji wojskowych” (Rzeczpospolita z dnia 4 czerwca 1991 r.). Taką wykładnię stanowiska Kościoła w

sprawie odbywania służby wojskowej zawiera też powołany w odpowiedzi na skargę list Sekretariatu Episkopatu Polski do Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 18 maja 1992 r., w którym to liście zauważono zresztą zjawiska przenoszenia ruchu pacyfistycznego z płaszczyzny religii i sumienia na płaszczyznę polityczną. Marginesowo należy ponadto zwrócić skarżącemu uwagę na zupełną bezpodstawność jego sugestii, jakoby „mordowanie niewinnych ludzi” było celem Wojska Polskiego, podporządkowanego organom demokratycznego, pokojowego i praworządnego państwa.

W świetle tego, co dotychczas powiedziano, odwołanie się do „praktykującego katolicyzmu” jako przyczyny niemożności odbywania zasadniczej służby wojskowej nie odpowiada wymaganiom uzasadnionego wniosku o skierowanie do służby zastępczej ze względu na przekonania religijne. Powoływanie tej przesłanki bowiem — jak wcześniej wywiedziono — będzie skuteczne tylko w przypadku wykazania przez wnioskodawcę trwałej przynależności do takiego wyznania, którego reguły nie pozwalają, bez istotnego konfliktu sumienia, na odbywanie zasadniczej służby wojskowej.

Oczywistym nieporozumieniem byłoby upatrywanie w takich wymaganiach niebezpieczeństwa naruszenia zasady równości wobec prawa. Przestrzeganie owej zasady oznacza stosowanie takich samych kryteriów prawnych wobec osób znajdujących się w analogicznej sytuacji faktycznej i prawnej. Tymczasem wyznawcy różnych kościołów znajdują się w odmiennej sytuacji ze względu na spełnianie — wynikających z rygorów doktrynalnych — prawnych przesłanek możliwości skierowania do służby zastępczej, a zróżnicowanie to nie zostało im przyznane, lecz jest rezultatem wyboru (aktu woli). Skoro nauki Kościoła rzymskokatolickiego nie sprzeciwiają się służbie wojskowej, a kanony wyznania „Świadków Jehowy” stwarzają nieprzewyciężone przeszkody w takiej służbie, to wyznawcy obu tych kościołów nie znajdują się w takiej samej sytuacji ze względu na stosowanie przepisów art. 189-199 ustawy o powszechnym obowiązku obrony. Biorąc powyższe pod uwagę, Naczelny Sąd Administracyjny nie dopatrywał się naruszenia prawa w stanowisku komisji poborowych obu instancji, odmawiających skierowania Grzegorza J. do służby zastępczej, i na mocy art. 207 § 5 kpa oddalił jego skargę jako nieuzasadnioną.

[OSP 1994/2 poz. 24]

Zobacz także te strony:

[Chrześcijanin jest pacyfistą](#)

[Katolicyzm i służba wojskowa - wyrok NSA 10XII91](#)

[Katolicyzm i służba wojskowa - wyrok NSA 5VIII92](#)

(Publikacja: 15-08-2003)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2620) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2620>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz [Racjonalista.pl](http://www.racjonalista.pl)

nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl